

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Septima Controversia. An purus Homo, vt Christi membrum poßit
condignè Deo satisfacere pro peccato suo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](#)

*Objectiones
die cont. 2.
concl. 1.*

A fatus per actus ex gratia & charitate gratis à Deo collato pro venialibus satisfacit.

Contra eandem Concl. produci possunt etiam hæc argumenta. *Primum:* quia sequeretur, quod virtus qua mediante iustus Deo pro venialibus satisfacit, sit pars subiectiva & perfecta iustitiae. Probatur consequentia: quia potest homo iustus pro venialibus ad æqualitatem satisfacere; quamvis non de toto rigore iustitia. *Respondeatur* nullam esse conseq. Ad cuius probacionem dico, pœnitentiam qua iustus homo pro venialibus satisfacit, per se primò respicere offensam mortalem, pro qua non potest purus homo æquale Deo reddere: & licet pro veniali reddit æquale, non reddit illud ex proprijs omnino; vt scilicet non habeantur ex gratia offensi, nec sub eius dominio maneat, nec sint ei debita alijs iustitia titulis, sicut soluere decimas ad æqualitatem non est actus alicuius speciei perfectæ iustitiae; quia religio, cuius ea solutio actus est, per se primò respicit cultum Dei, qui non potest adæquari infinita eius maiestati; & quamvis secundariò respiciat decimalum solutionem, qua reddit æquale; id tamen quod redditur manet sub dominio Dei, & potest esse debitum alijs iustitia titulis, vt gratitudinis, &c.

Obiect. 2. Secundum arg. est: quia si satisfactione pro veniali est ad æqualitatem; ergo Deus offensus non potest de iustitia maiorem ab eo petere satisfactionem, neque illa exhibita poterit non remittere offendam. Patet consequentia: quia iam facta est æqualitas. *Resp.* Deum dupliciter posse considerari. Primò, vt supremus Dominus & vt benefactor. Secundò vt iustus iudex. Si primo modo consideretur, potest Deus petere pro omni debito, quod illi debetur ab homine recompensationem maiorem, quam sit satisfactione æqualis exhibita pro veniali; & post eam exhibitam poterit vt supremus Dominus hominem pro offensa illa veniali in eternum punire; sicut etiam, vt offensus culpa mortali, maiorem ab homine potest exigere satisfactionem, quam sit ea satisfactione, quam illi exhibet homo per pœnitentiā: nam cum illa sit insufficiens, quod ea exhibita remittatur offensa mortalis, nouum est Dei beneficium. Si vero secundo modo consideretur, scilicet vt iustus iudex offensus peccato veniali, & puniens ad æqualitatem pro illo non potest non iudicare satisfactionem, quam exhibet iustus pro veniali per contritionem vel actus charitatis esse æqualem illi. Atque ideo illa exhibita sic consideratus non potest non condonare veniale offendam. Et quia talis offensa ex se non priuat gratia, per quam elicitor prædicta satisfactione; & ipsi gratia titulo connaturalitatis debetur auxilium ad eliciendos actus, quibus iustus æqualiter satisfecit pro veniali: ideo verè ac propriè dicitur peccatum veniale ex se esse remissibile, ideo, non tollere principium intrinsecum, per quod potest remitti & elici satisfactione æqualis pro illo, in quo distinguitur à mortali; vt patet in materia de peccatis. Sed tamen: quia ad huc omnia supponitur gratuita collatio gratiae, auxiliorum & satisfactionis, qua remittitur venialis offensa: ideo recte petimus in Oratione Dominica, vt dimittat nobis Deus debita venalia; quia per hoc à Deo postulamus, vt det nobis satisfacere pro illis; & ideo, licet satisfactione sit æqualis offendæ; quia tamè supponit gratia, non est de rigore iustitiae, sicut satisfactione Christi, sed solum condigna est & æqualis, vt patet ex his, quæ diximus in precedenti Controversia.

CONTRA TERTIAM concl. produci possunt argumenta Suarezij pro primo suo dicto, sed ea non probant purum hominem iustificatum posse implicititer & absolute satisfacere de condigno pro veniali peccato, sed tantum ex suppositione diuinæ gratiae, prout se tener ex parte satisfacientis, vt ait nostra Conclusio. Argumentum autem, quod contra suum dictum assert & soluit Suarez, quod etiam militat contra nostram conclusionem, ex dictis facile soluitur.

CONTRA QVAR. concl. argumentatur *cōr. 4. cōcl. Vasp. Primo* Homo iustus per satisfactionem *obiect. Vasp.* redditur formaliter magis iustus & amicus, atq; *querij.* à peccato veniali reconciliatus: per satisfactionem autem Christi non potest formaliter iustus aut magis iustus constitui, neque reconciliatus à peccato, sed per eam tantum Christus nobis mereri potuit condigne auxilia gratiae ad satisfacendum; ergo si semel conceditur, hominem iustum pro suo peccato veniali dignè & perfectè satisfacere, non debet dici satisfactione Christi perfectior quam propria. *Resp.* nullam esse consequentiam; quia licet homo iustus actu satisfactionis redditur formaliter magis iustus ac magis amicus, & à veniali reconciliatus, hunc tamē effectum non habet in homine iusto satisfactione, nisi in virtute satisfactionis Christi actu illo satisfactionis applicata, vt ait S. Doct. ad secundū & Sanctæ Synodus loco notata. Confutabitur hoc argumentum eidemius ex ijs, quæ dicentur in sequenti Controu.

Secundū. Christi satisfactione non est dicenda *obiect. 2.* perfectior ex eo, quod Christus satisfecerit ex proprijs, homo autem iustus pro suo veniali satisfecerit ex acceptis, nec quia Christus satisfecerit ex ijs, quæ ipse alio titulo non debebat, aut debere poterat, homo autem ex alias debitis aut quæ alio titulo ab eo poterant exigiri; ergo. Antecedens quo ad vtramque partem probat in sua disputatione octava. *Resp.* falsum esse antecedens *sol.* quo ad vtramque partem. Cuius probationes in tertia Controv. confutauimus. Reliqua huius Authoris argumenta, aut ex dictis facilè diluuntur, aut militant contra socium eius Suarezium, cui quædam etiam imponit eius intentioni contraria.

SEPTIMA CONTROVERSIA.

An purus Homo, vt Christi membrum posset condigne Deo satisfacere pro peccato suo?

V Asq. diff. 10. c. 7. dicit quatuor. *Primum est:* *Sententie Doctorum.* Si quædā sit de opere proximè à nobis elicito, dicendum est eodem modo sūficiens & perfectum ad merendum & satisfaciendum, prout est procedens ex gratia communicata nobis per Christum, & innitens meritis Christi, ac si processisset ab eadem gratia ex sola Dei voluntate, & non intuitu meritorum Christi donata, neque quidquam amplius dignitatis habuisse. *Secundum est.* Sicut satisfactione nostra pro nostro peccato mortali non fuit perfecta & ex rigore, etiam quatenus procedit ex gratia Dei, ita neq; perfecta est aut ex rigore, quatenus innititur meritis Christi. *Tertiū est.* Cum meritū iustorum ad vitam aeternā, & satisfactione eorum pro pena temporali relicta pro satisfactione sit perfecta & ex rigore, quia est cōdigna & omnino æqualis, hic rigor iustitiae ea solū ratione, est tribuēd' meritis Christi, quatenus ex illis habuimus gratiā ad satisfactionem; qui sanè eodem modo ex rigore &

perfectè mereremur & satisfaceremus, si eandem perfectè meritis Christi accepissimus. Ultimum est. Si sermo sit de ipso opere proximè à Christo elicito, dicendum est per illud nos satisfecisse Patri perfectissimè & ex rigore, sicut ipse Christus satisfecit, eo quod nobis tamquam membris Christi capitis cædem ipsius actiones tribuantur, sicut etiam ipsi tribuantur nostræ secundum regulam Ticonij. Quam sententiam multis corroborat argumentis idem Author in 1. 2. q. 114. a. 3. disp. 214. c. 7.

Suar.

Suar. disp. 4. sect. ultima dicit quatuor. Primum est. Homo dicitur satisfacere, ut membrū Christi, non quia illi imputetur satisfactio Christi, sed quia reuera ipse satisfacit per gratiam propter Christum acceptam, quam videlicet Christus influit tamquam caput in membra: & preterea, quia puri hominis satisfactio in Christi meritis & satisfactione fundatur. Secundum est. Dicitur nostra satisfactio fundari in Christi meritis & satisfactione, non solum quia fundatur in gratia habituali propter Christum data, sed etiam quia ipsam etiam auxilia ad satisfactum propter Christum dantur; tunc etiam quia nostra opera propter Christi iustitiam ex diuina promissione acceptantur, tunc denique quia, si quid valoris & dignitatis deest in nostra satisfactione, totum id suppletur & compensatur ex coniunctione ad satisfactionē Christi. Ut enim idem Expositor ait infra disput. 41. sect. 3. probabile est, nunc opera iustorum, qui sunt membra Christi, referri ad maius præmium, quam de se postularent. Tertium est. Videlicet mihi propriè loquendo & exclusis metaphoris passiuè (vt ita dicam) rectè posse nos, ut Christi membra iustificari, nobis remitti peccatum, nostras dispositiones vel satisfactiones acceptari ex perfecta, & rigorosa iustitia; quia scilicet Christus ex perfecta iustitia meruit illa omnia, & pro nobis perfectè satisfecit, vt nobis peccata ex perfecta iustitia remitterentur, ex perfecta (in qua) iustitia ipsi debita, non nobis. Ultimum est: Rectè dici non potest actiū nos ut Christi membra verè & propriè satisfacere de rigore iustitiae, præsentim pro mortalibus peccatis, quia Christus ut caput non influit in sua membra virtute ad satisfaciendum perfectissimo modo sibi proprio sed alio inferiore.

Caiet.

Caietanus hic in solutione dubij 4. dicit duo. Primum Christus Dominus duplicitè causat satisfactionem nostram: primò ut causans charitatem & gratiam in nobis, qua satisfactione nostra acceptatur: secundò ut satisfactor perfectè pro peccatis totius Mundi: & ex hoc satisfactione mea habet ex duobus capitibus efficaciam, primò ex charitate in me, qua fit & est Deo accepta: secundò ex hoc quod innitur satisfactioni Christi: & neutro modo satisfactione mea est satisfaciens simpliciter, sed secundum acceptancem; quia charitas se tenet ex parte Dei acceptantis, & communicatio satisfactionis Christi misericorditer mihi fit, non transferendo æqualitatem simpliciter in meam satisfactionem, sed plus & minus participantem Christi satisfactionem constituendo. Secundum est: Quia ex Christo capite & nobis membris constituitur una persona mystica, id est satisfactione mea coniuncta satisfactioni Christi fit æqualis simpliciter, ut est satisfactione mystica persona, immo & quandoque super excedit. Suam hanc opinionem latius explicat in opusculo Tomo 3. tract. 10. c. 9. Eadem sententiam sequitur Sotus in 4. disp. 19. q. 1. a. 2. Concl. 3. & Holius Card. in Confess. cath. cap. 73. Et eam ex-

A plicat & tuetur Medina super art. dubitatione ultima.

Huius arduæ Controversiæ definitio, quæ multas aliunde, petitas secum trahit difficultates, magnam afferet lucem ad nostrorum operū valorem, & passionis Dominicæ fructum intelligentem, & ad Catholicæ fidei doctrinam, & confessionem ab hæresi Lutherana distinguendam.

CONSIDERANDVM est igitur PRIMO ex Ecclesiast. D. Th. infra q. 8. a. 1. & Cai. in opus. supra notæ vnu corpus totam Ecclesiam dici & esse vnum corpus mysticum, cuius caput est Christus, fideles autem eius membra in gratia constituti via sunt membra. Quenadmodum enim in corpore naturali multa sunt membra, quorum vita connexio virtus motus & regimen in agendo dependet à capite propter spirituum perfectionem & sensitivam ac motionem facultatem ibi dominantem, ita in Ecclesiast.

corpo mystico multa via sunt membra, quorum vita spiritualis, scilicet gratia, connexio in charitate & vitales operationes scilicet merita & satisfactiones coram Deo ex uno capite Christo vita spiritualis, id est gratia plenitudinem habente derivantur, vt ait diuina scriptura Ioh. 1. Vidimus gloriam eius gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratie, & veritatis. Et paucis impositis addit. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam progratia; quia lex per Moysen data est, gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. Metaphoram hanc in mystici corporis Ecclesie ex naturali corpore desumptam D. Apost. in suis Epistolis non semel expressit. Nam ad Rom. 12. c. sic loquitur. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habem, ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Eadem similitudinem latè ac eleganter prosecutur idem A-

postolus in 1. ad Cor. 12. cap. Sicut enim (inquit) corpus vnum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, cum sunt multa, vnum tamen corpus sunt, ita & Christus, &c. Et ad Ephes. 4. Veritatem autem facientes in charitate crecamus in illo per omnia, quae est caput Christus, ex quo totum corpus compactum, & connexum per omnem iuncturam subministrations secundam operationem in mesuram cuiuscunq[ue] membra augmentum corporis facit in adificationem sui in charitate. Quorum verborum expositio videnda est in commentario S. Th. Deinde ad Coloss. 2. ait: Et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis, in quo, & circumscis est circumcisio non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in circumcisione Christi consepulti ei in baptismo, in quo & resurrexit per fidem operationis Dei, qui suscitavit illum à mortuis. Habet autem Christus Ecclesie caput duplum instrumentum modum in membra, scilicet morale & phys. vt enim ait S. D. in allegato art. ad 1. Dare

E gratiam aut spiritum sanctum conuenit Christo secundum quod Deus autoritatim, sed instrumentum alter conuenit etiam ei, secundum quod homo, quatenus scilicet eius humanitas instrumentum fuit divinitatis eius, & ita (inquit) actiones ipsius ex virtute diuinatatis fuerunt nobis salutiferae, ut potè gratiam in nobis causantes, & per meritum, & per efficientiam quandam. Quorum verborum sensum & veritatem explicat & tuetur Aluar. eruditè in sua disp. 38. Ex dictis sequitur, longè maiorem habere similitudinem ad corpus naturale corpus Ecclesie mysticum, quam corpus politicum, quod ex ciuibus & rectorē vel Principe ciuitatis aut reipublice constituitur; nullum enim habet rector aut Princeps physicum in ciues influxum, sed solum mora-

moralem, ab huius nemp̄ Christi capititis influ-
xu vald̄ diuersum: nec tanta colligatōne ciues
sibi tāquam capiti, aut eos inter se connectit vt
membra, quāta Christus Dominus fideles suos
per gratiam & charitatem tam sibi tāquam ca-
piti, quam inter se tanquam vnius capitis & cor-
poris membra connectit, vt amplius etiā ex di-
cendis apparebit.

S E C U N D O *Nor and.* est, ex Christo vt mysti-
co corporis Ecclesiæ capite duplicitē aliquid
ad membra deriuari. *Vno modo* per modum par-
ticipationis media causalitate morali & effecti-
væ: *Alio modo* per modum vnionis attributionis
& denominationis.

Priorem modum hic bréuiter explicat Caieta-
nus dicens, satisfactionem nostram duplicitē à
Christo Domino causari: primò vt à causante
in nobis charitatem & gratiam, qua satisfactio
nostra Deo grata redditur & acceptatur. Secun-
dò vt à satisfactore perfecto pro peccatis huma-
ni generis, quo sit vt puri hominis satisfactio ex
duobus capitibus habeat efficaciam, scilicet ex
charitate per Christum in homine recepta, qua
satisfactio Deo fit grata & accepta: secundò ex
hoc, quod innititur satisfactioni Christi, vt ait
S. D. in textu: neutro tamen modo sufficiens est
simpliciter puri hominis satisfactio, sed secun-
dum acceptationem tātum; quia gratia & chari-
tas gratis à Deo collata se tenet ex parte Dei, cui
fit satisfactio, & communicatio satisfactionis
Christi fit homini puro vt eius membro miseri-
corditer, non tamen secundum totam eius virtutem
seu valorem, sed secundum aliquam eius
participationem iuxta dispositionem & modum
recipientis. **Ad eius amphorem** euidentiam con-
siderandum est, gratiam & charitatem à Deo per
Christum eius mēbris influxam duplicitē
posse considerari: Vno modo, prout à Christi
humanitate præcisè vt instrumento coniuncto
causatur in nobis, & secundum hanc rationem
gratia & charitas à Deo per Christum in nobis
causata eiudem est quantitatis & valoris, cuius
etiam effet, si à Deo immediate nobis infunde-
retur; quoniam instrumentum vt sic non auget
sed potius quandoque minuit perfectionem il-
lius effectus, quem potest per se ipsum immediata-
tē producere causa principalis, a præsertim pri-
ma, cuius virtus à nullo dependeret. **Alio modo**
potest eadem gratia & charitas considerari, pro-
ut à Christi humanitate vt instrumento merito-
rum infinite & satisfactionis pro culpis huma-
ni generis sufficiens, & gratiae capitalis digni-
tate perfecto deriuatur in membris: & hoc mo-
do gratia & charitas nobis per Christum influxa
longè maiorem habet perfectionem, quam si
nullo medio instrumento Deus per se ipsum in
nobis eam immediate cauferet: & eadem ratio-
ne multò perfectiora sunt omnia merita & satis-
factiones, quatenus ex gratia & charitate à Christi
humanitate prædictis modis perfecta deriuā-
tur, quam quæ ex gratia & charitate procedunt
à Deo solo cauata, vel etiam media Christi hu-
manitate, quatenus consideratur præcisè vt in-
strumentum. Probatur hæc veritas primò ex fa-
cias litteris. Nam Ioh. 10. dicitur. *Ego veni, vt vitam
habeant, & abundantiam habeant.* Quæ verba quā-
uis communiter exponantur de vita gratia in
præsenti, & de vita gloriæ in futuro quæ perfe-
ctior est, congruē tamē intelligi possunt de ma-
iori abundantia gratiae & gloriæ per Christum
habita, quam nobis conferretur à Deo si nos sine
Christi redēptione saluaret. Quod etiā signi-
fiebat Apostolus ad Rom. quinto, dicens. *Sicut enim v-*

*A nus delicto mors regnauit per unum, multò magis a-
bundantiam gratiae & donations & infinitas accipien-
tes in vita regnabunt per unum Iesum Christum. Et
paucis interpositis. Vbi autem abundantia delictum,
superabundant & gratia; vt sicut regnauit peccatum
in mortem, ita gratia regnet per iustitiam in vitam
eternam per Iesum Christum Dominum nostrum. V-
bi notandum est verbum superabundavit: eo nam
que significatur, longè maiorem gratiæ quanti-
tatem nobis à Deo per Christum tuisse donatam,
quam quæ ad peccatorum nostrorum maculas
abluendas & ad offensas in Deum commissas ré-
mittendas esset necessaria, aut quam dispositio
Deo mouente facta postularet. At si Deus sine*

*Christi satisfactione nobis peccata refūsisset,
non superabundantem, sed sufficientem nobis
ad ea delenda contulisset: Nulla enim in hoc sa-
tisfactionis modo sese offert abundantioris gra-
tiæ ratio, sicut in Christi Domini redēptionis
modo, cuius merita & satisfactiones Deo pro no-
bis oblatæ valorem habuerunt infinitum ob in-
finitam suppositi dignitatem: Adeo vt hoc ipso,
quod gratia qua Deus nobis peccata dimittit, ad
nos per Christi satisfactiones & merita deriuat-
ur, sit gradu ac magnitudine suæ quantitatis
exuberantior, quam si per ipsum immediate
Deus eam infunderet. Quod his etiam probatur
argumentis. Nam primò Sancti Patres, quanto
secundum tempus Christo propinquiores exti-
erunt, tanto clariorem diuinorum mysteri-
orum notitiam & gratiæ abundantiorē ple-
nitudinem habuerunt; igitur gratia nobis per Christum collata maior est, quam si nobis à Deo immediate fuisset infusa. Con-
sequenter patet: Quia si gratia per Christum*

*accepta non esset maior, quam si Deus eam in-
funderet immediate, nulla esset ratio, cur ex ma-
iori secundum tempus ad Christum propinquitate
gratia maior in antiquis Patribus inferretur.
Antecedens quo ad primā partem est S. Greg.
Hom. 6. in Ezech. dicentis, secundum incremen-
ta temporum creuisse scientiam Sanctorum Pa-
trum, & quanto viciniores aduentū Salvatoris
fuerunt, tanto eos Sacramenta salutis pleniū per-
cepisse. Quod eleganter explicat S. D. in 2. 2. q.
1. a. 7. qui etiam ibi ad 4. ait. *Vltima consumatio
gratiae facta est per Christum; unde & tempus eius di-
etur tempus plenitudinis ad Gal. 4. & idem illis, qui
fuerunt propinquiores Christo, vel ante, sicut Iohannes
Baptista, vel post, sicut Apostoli, plenius mysteria fidei
cognoverunt: quia & circa statu hominis hoc videmus,
quod perfectio est in iuventute, & tanto habet homo
perfectiorem statum ante, vel post, quanto est iuuen-
tute propinquus. Ex quibus etiam pater altera pars
antecedens; quæ secundo probatur: Quia no-
ua lex principaliter est ipsa gratia Spiritus sancti,
quæ datur per fidem Christi, vt dicitur Rom. 8.
*Lex spiritus vita in Christo Iesu liberavit me à lege pec-
ati & mortis.* Quod etiam probat & explicat S.**

*D. in 1. 2. q. 10. u. 1. nec potest esse aliquis per-
fectior status præsentis vite, quam status nouæ
legis; quoniam hæc immediate in finem ultimum introducit; nihil autem ultimo fini
potest esse propinquius, quam quod imme-
diatè in ipsum ultimum finem introducit,
vt ait S. Doct. in allegata quæst. art. 4. addens
in fine corporis, non esse expectandum, vt futu-
rū aliquæ statū, in quo perfectius gratia Spiritus
sancti habeatur, quæ haec habita fuerit, maxi-
mè ab Apost. qui primitias Spiritus acceperunt,
& tempore prius & ceteris abundantius, vt ait
Glossa Rom. 8. vbi S. D. lect. 10. declarans illa ver-
ba, *Nos ipsi primitias spiritus habentes,* ait. *Vnicuique**

autem

autem dat (Deus per Christum) gratiam proportionatam ei, ad quod eligitur, sicut homini Christo data est excellentissima gratia, quia ad hoc est electus, ut eius natura in unitatem personae distinca assumetur, & post eum habuit maximam plenitudinem gratia Beatae Mariae, que ad hoc est electa, ut esset Mater Christi: inter ceteros autem ad maiorem dignitatem sunt electi Apostoli, ut scilicet immediate ab ipso Christo accipientes alijs traherent ea, quae pertinent ad salutem. Hac ibi S. D. Itaque si Deus per Christum gratiam confert abundantiem ijs, qui tempore vel officio aut speciali aliqua electione fuerunt illi propinquiores, consequens est, non exiguum gratiae nobis a Deo collata perfectionem adiungi ex hoc, quod medio Christo, ut homine physice & moraliter agente nobis donatur. Deinde Christi Domini dicitur fusile copiosa redemptio, non ea tantum ratione, quod fuerit infiniti valoris ob infinitam redimentis suppositi dignitatem, vel quod multis actibus & modis plene pro culpis humani generis satisficerit, sed ea etiam praeceps ratione, quod ex ea gratiae in nos copiosa ac superfluenta carissima redundarint. Quem ut proprium Christi redemptionis effectum David exaltat & pjs vocibus Ecclesia repetit. Præterea. Caput in membra speciale aliquem habet virtutis influxum. Denique sententiam hanc præter Authores supra nominatos tenent alij Doctores grauissimi, quos in alleg. disp. 214. c. 2. refert Vafq.

Quomodo ex christo capite ali- quid in membra deri- tur per mo- dum vno- nis, attribu- tionis & denomi- nationis.

Posterior modus, quo ex Christo ut mystico corporis Ecclesiæ capite aliquid in membra deriuatur, est per modum vnonis, attributionis & denominationis. Ad cuius evidentiam duo praemittenda sunt. Primum est regula illa Ticonij cuiusdam haereticorum, quam refert & approbat Sanctus Augustinus libro tertio de Doctrina Christiana, c. 31. videlicet. Aliquando in sacris litteris una capitum & corporis, id est Christi & Ecclesiæ nobis personam significari, & nonnunquam à capite transiri ad corpus, & a corpore fieri transitum ad caput, nec tamen ab una eademque persona recedi: *Vna enim (inquit) persona loquitur dicens, Sicut sponsu imposuit mihi mirram, & sicut sponsam ornauit me ornamento, & tamen, quid horum durum capiti, quid corpori, id est quid Christo, & quid Ecclesia conueniat, utique intelligendum est.* Hac ibi Augustinus. Quo modo accipendum est illud Psalm. 21. *Longè a salute mea verba delictorum meorum, vbi Christus delicta membrorum sibi tribuit afferens esse sua.* Et idem sacra Scriptura passiones, & actiones membrorum Christi viventium asserit esse passiones, & actiones Christi capitum. Nam de passionibus Act. 6. dicitur: *Saulus quid me persequeris?* cum tamen Saulus Christi membra persequeretur. Et ad Galat. 4. dicit Apostolus Christum in eis fusisse crucifixum, quia scilicet cruciatus fuerat perpesti pro Christo. De actionibus autem 2. Cor. 13. ait Apostolus. *An experimentum quaritis eius, qui in me loquitur Christus?* Et ad Gal. 2. *Vnde ego, iam non ego, vivit verò in me Christus.* E contra etiam, quæ Christi capitum sunt, membris nonnunquam scriptura tribuit, ut Ephes. 2. *Cum effemini mortui peccatis, coniuncticauit nos in Christo (cuius gratia estis salvati) & comefusit aucti, & considerare fecit in celestibus in Christo Iesu.* Quæ verba exponens Caietanus in suo Commentario ait, nihil aliud esse, coniuncticatos fusse in Christo, quæ accepisse Christum in caput, quia capitum est viuificare membra, quorum est caput. Eandem veritatem explicat S. D. locis infra notandis. Secundo præmitur hypothesis, est, Christum esse veluti hypostasim

A sui corporis mystici, quod est Ecclesia. Nam, ut statit ait Caietanus in suo Commentario prioris ad Corin. chris. cap. 12. exponens illa verba, *Omnia membra unius corporis, cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita & Christus.* Sicut dicendo, ita & ego comprehenditur corpus meum cum omnibus suis membris

(quia ego nomine est hypostasis meæ) sic dicendo, ita & Christus, comprehendit corpus eius mysticum cum vniuersis membris eius; quia Christus tenet locum hypostasis sui corporis mystici. Cōstat autem actiones & passiones tam capitum, quam membrorum eidem hypostasi tribui, cuius sunt caput & membra. Petrus enim capite suo phantasiatur & loquitur, manibus operatur & pedibus ambulat. Quemadmodum igitur Verbum Incarnatum una persona est in duabus naturis subsistens, diuina scilicet & humana, atque ideo cum maxima sua vnitate duplicitis habens hypostasis rationem, diuina scilicet quatenus in humana natura subsistit, & humanae quatenus in humana natura subsistit, & propter hypostasis identitatem de homine prædicantur ea, que dicuntur de Filio Dei, & è conuerso, ut ex Concilijs & Patribus ac ratione probat S. D. *infra q. 16. a.*

4. Ita Christus in corpore mystico unum est suppositum mysticæ consideratum, quasi duplitem habens rationem subsistendi, alteram in se ipso tanquam in capite, alteram in fidelibus gratiam & charitatem ex eo participantibus: & quatenus

C in seipso subsistit, unum est re & ratione suppositum singulare, quatenus autem mysticam habet in membris subsistentiam, rationem seu vices gerit tam singulorum suppositorum quæ sunt viua eius membra, quam simul plurimum aut etiam omnium. Cum itaque Christus sit suppositum duplitem habens subsistendi rationem, alteram propriæ dictam in duabus naturis, diuina scilicet & humana, & alteram mysticam scilicet in fidelibus vitam gratiae participantibus ut eius membris, de illo tanquam de uno & codem supposito in pluribus diuersa ratione subsistenti prædicantur non solum ea, quæ sunt diuinæ & humanæ naturæ illi personaliter ac propriæ copulatae, sed etiam actiones & passiones, quæ sunt membrorum propriæ, non tantum bona sed etiam mala, ut patet ex locis diuinæ scripturaræ supra notatis. In quibus tamen quedam differenteria est, ex illis enim locutionibus nonnullæ sunt, quæ Christi mysticam in membris subsistentiam non exprimit sed supponunt, sicut ista: *Longè a salute mea verba delictorum meorum, Et, Saulé Saulé quid me persequeris?* Aliae vero sunt, quæ Christi mysticam in membris exprimit subsistentiam, sicut ista, *Vnde ego, iam non ego, vivit verò in me Christus:* Et, *An experimentum quaeritis eius, qui in me loquitur Christus?* 2. Cor. 13. particulari enim illa in me Christi mysticam in Paulo spiritualiter viuente & loquente subsistentiam significat. Et eadem ratione (inquit Caietanus in Opusculo superius allegato) dicere possum, Meritor ego, iam non ego, meretur autem in me Christus: satisfacio ego, iam non ego, satisfacit vero in me Christus: ieiuno ego, iam non ego, &c. Et si de alijs operationibus voluntariis, quas Christi membra viua exercent propter Deum, quo sit, ut meritum æternæ vite non tam operibus nostris tribuantur, quæ operibus Christi capitum, & suppositi mysticæ in nobis subsistentis & per nos operantis.

Ad cuius ampliorem intelligentiam obseruā ^{Differen- tia est differencia inter suppositum corporis naturalis inter suppo-}
^{situm corporis mystici.} Conveniunt enim, mysticæ, & quod utriusque attribuuntur actiones membrorū naturales.

rum, & è contra suppositorum actiones, quas exercent per membra, membris tribuantur; sicut enim dicitur Petrus videre per oculum, & oculus Petri videre, sic dicitur Christus in homine iusto mereri, satisfacere &c. & homo iustus in Christo, siue ut membrum Christi mereri & satisfacere. Sed tripliciter differentia. **Primo.** Quoniam operatio suppositi corporis naturalis secundum eandem perfectionem membro tribuitur, secundum quam supposito conuenit; visio namque secundum eandem perfectionem exit ab oculo & illi tribuitur, secundum quam elicetur à supposito. At operatio mystici suppositi scilicet Christi duplex est: Quædam illi conueniens secundum se suè secundum eam rationem, qua suppositum quoddam est in esse suo naturali subsistens in duabus naturis, diuina scilicet & humana; secundum quam rationem fundat rationem capitis distincti à membris, & hæc simpliciter & absolute loquendo, conuenit ipsi supposito & capiti vt à membris distinguitur, ipsis vero membris non tribuitur nisi ratione cuiusdam complementi, quod in membrorum operationibus ex unione cum operatione capitis in uno mystico supposito consurgit: membris tamen operatio sic completa, sicut non est ipsa propria capitis operatio, nec eam formaliter includit, ita non adæquat eam sua perfectione, sed ex unione cum ea recipit complementum, vt infra declarabitur: dicitur enim Christus paillus crucifixus ac mortuus, & per hoc infinitè meruisse & satisfecisse, quæ tamen mystici corporis eius membris neque simpliciter neque propriè tribuantur. Alia est operatio Christi conueniens, quoniam mysticum est suppositum mystici corporis, & hæc est operatio membra, quoniam membrum est, quæ supposito tribuitur quasi principaliter operanti, vt patet ex verbis Apostoli supra notatis, *Vivo ego, iam non ego, viuo vero in me Christus.* Et, *An experimentum queritur eius, qui in me loquitur Christus?* & Rom. 15. Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Christus, &c. Et quoniam suppositum hoc mysticum sit secundum se persona infinitæ dignitatis, operationes tñ illius, quoniam mysticum suppositum est, ex eo non habent valoris infinitatem. Cuius ratio est; quoniam istæ actiones verè non sunt ab illo secundum se elicite, sed à fidelibus vt eius membris per gratiam & auxilium ex eius influenti receptum; & ideo iuxta mensuram gratiæ & auxilij est etiam modus & quantitas valoris inoperatione. Et quia per gratiam ex Christi capitis influxu receptam constituimur illius viua membra, quorum membrorum Christus non solum est caput, sed etiam suppositum, vt ante diximus; ideo hoc ipso, quod nos meremur & satisfacimus, vt membra Christo capiti unita, & vt existentia in Christo tanquam in communione supposito, dicimus mereri & satisfacere de toto rigore iustitiae; quia secundum hanc considerationem non tam nos meremur & satisfacimus in Christo, quam Christus vt caput & vt mysticum suppositum, mereatur & satisfaciat in nobis. Constat autem satisfactionem nostram hoc modo sumptam esse ex proprijs & ex alijs minime debitiss. Cum enim una & eadem sit operatio, quæ à supposito & à membris productur, vt ab uno integro perfectoque principio, si prout est à supposito, est ex proprijs ac indebitis, eodem etiam modo procedet à membris in eodem supposito quasi subsistentibus. Secundum differentia suppositum corporis naturalis & sup-

A positum corporis mystici; quoniam in corpore naturali suppositum differt realiter à corpore, in corpore vero Ecclesie mystico eadem persona secundum rem suppositum est & caput. Ratio huius differentiationis colligitur ex S. Th. in 3. d. 13. q. 2. a. 1. ad 6. vbi ait, caput in corpore naturali non solum dici caput, sed etiam membrum, siue commembrum, quia non solum influit alijs membris, sed etiam ab alijs recipit nutrimentum & alia obsequia: Christus autem quatenus homo nihil recipit ab alijs membris Ecclesie, sed solum à Deo; & ideo non potest dici membrum aut commembrum, secundum quod caput Ecclesie dicitur ipse secundum humanitatem, quamvis (inquit) dici possit membrum secundum humanitatem, quatenus ipse est caput Ecclesie secundum diuinitatem. In quo sensu dicit Apost. 1. Corinth. 12. *Vos estis corpus eius, & membra de membro.* Caput igitur in corpore naturali suppositum esse non potest, quia membrum est; Christus vero membrum Ecclesie non est, & ideo nendum caput sed etiam suppositum eius est. **Tertia differentia** est in modo loquendi; quia suppositum corporis naturalis verè & propriè dicitur operari per membra, dicitur videre per oculos, audire per aures, operari per manus &c. suppositum autem corporis mystici non ita propriè dicitur operari per membra; non enim satis propriè & congruè diceretur, Christum mereri per nos, satisfacere per nos, leuare per nos, orare per nos &c. quamvis in actionibus miraculorum, in quibus homo est veluti instrumentum, & in effectibus gratia gratis data, dicitur congruè Christus per Sanctos operari & miracula facere & populos ad fidem convertere, vt patet ex verbis Apostoli supra notatis ex Epist. ad Rom. 15. Congruè vero dicitur Christus in nobis operari, in nobis mereri, satisfacere &c. vt supra notauimus cum Caletano.

Sed explicandum est diligenter, quomodo Christi merita, satisfactiones, & familia fidelibus, vt eius membris vita gratiæ & charitatis ex eo participata viuentibus tribuat. In hoc enim præcipua videtur esse posita Controversia difficultas propter periculum heresis Lutheranæ, cui simillima quibusdam videtur affirmativa sententia Caietani paulò ante relata & nunc verius explicanda. Ad cuius evidentiam notanda est difference meriti, propter quod parvulis baptizatis debeatur beatitudo, ab illo merito, propter quod idem præmium eternæ vita debetur adultis. Nam infantibus baptizatis applicantur Christi merita medio Baptismi Sacramento; propter quæ sola debetur illis eterna beatitudo. Adultis autem eadem Christi merita duplicitate applicantur, scilicet medio baptismate & alijs Sacramentis per Ecclesie ministros eis collatis, & per actus fidei, spei, charitatis, humilitatis, penitentia &c. quos existentes in gratia veluti fructus emittunt, quibus vt meritis Deus ab eterno præmium Beatae Vitæ perpetuo duratura preparauit.

Adultis ergo duplice iure debetur beatitudo, scilicet iure meritorum Christi, quæ per proprias suas operationes, ac præcipue per voluntariam passionem, & mortem sibi characterisque comparauit, & iure bonarum operationum seu meritorum, quæ adultus in Christo vt membrum Christi, & Christus in adulto vt eius caput operatur.

Ad quorum ampliorem intelligentiam considerandum est, Christi merita & satisfactiones

*Explicatur
verius
predicatus
attributio
nus, & de
nominatio
nis modus,
& ostenditur
eius dif
ferentia ab
heresi Lu
therana.*

nes nobis per Sacramēta vel etiam per actus nostrōs duplicitē applicari: *Vno modo* per quādam virtutis eorum determinatam participationem in infantibus quidem baptizatis & aqualem, in adultis autem iuxta modum cooperationis voluntatis eorum à Deo mota ad actus supernaturales & meritorios: & hæc applicatio fit per iustitiam animabus nostris inharentem, quam parvus medio Sacramento Baptismi Deus infundit, adultis autem donat, media voluntaria ac deuota Sacramentorū susceptione, & auget Sanctorum operum exercitatio. Et quia per hanc iustitiam Christi & meritorum ac satisfactionum eius participationem efficimur auctu & formaliter eius viva membra, quorum Christus non solum est caput, sed etiam hypostasis, vt ante diximus, idēo modum hunc applicationis alius necessarij consequitur seu portius concomitatur, quo Christi merita secundum seipsum nobis, vt eiusdem corporis, capitis & suppositi membris applicantur, & quodammodo tribuuntur, vt etiam affirmat S. D. infra q. 48. art. 1. vbi sic loquitur: *Christo data est gratia, non solum sicut singulari persona, sed in quantum est caput Ecclesie, vt scilicet ab ipso redundaret ad membras, & ideo opera Christi hoc modo se habent iam ad se, quam ad sua membra, sicut se habent opera alterius hominis in gratia constituti ad ipsum. Manifestum est autem, quod quicunque in gratia constituti propter iustitiam patitur, ex hoc ipso meretur sibi salutem secundum illud Matth. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; Vnde Christus per suam passionem non solum sibi, sed etiam omnibus membris suis meruit salutem.* In a. 2. eiusdem q. in resp. ad 1. ait: *Caput, & membra sunt, quasi una persona mystica, & ideo satisfactionis Christi ad omnes fideles pertinet, sicut ad sua membra.* Et q. 49. a. 1. *Quia enim (inquit) Christus est caput nostrum per passionem suam, quam ex charitate, & obedientia sustinuit, liberauit nos tanquam membras sua à peccatis, quasi per premium sua passionis, sicut si homo per aliquod opus meritorium, quod manu exerceret, redimeret se à peccato, quod pedibus commisseret. Et hoc est, quod ait Cal. in 2. suo dicto supernotato, quod explicat & tueretur egregie Med. in soluzione postrema sue dubitationis, quam lege, si placet.*

Quantum autem doctrina hæc distet ab heresi Luther. patet ex definitione sacri Concilij Trid. seb. 6. c. 7. & Can. 10. & 11. Nam c. 7. decernit, causam unican iustificationis formalem esse iustitiam Dei: *Non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facti, quia videlicet ab eo donati renouamus spiritu mentis nostrae, & non modo reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes, unusquisque suam secundum mensuram, quam spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam eiusq; dispositionem, & cooperacionem.* In Can. vero 10. sic definit. *Si quis dixerit, homines sine Christi iustitia, per quam nobis meruit, iustificari, aut per eam ipsam formaliter iustos esse, anathema sit.* Et Can. 11. *si quis dixerit homines iustificari, vel sola imputatione iustitia Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia, & charitate, que in cordibus eorum diffundatur, atque illis inharet, anathema sit.* Ex quibus apparet, Concilium eos condemnare, qui fideles sola Christi iustitia iustos esse pronunciant absque illa iustitia eorum animis inharente, non autem eos, qui Christi fidelibus vt eius membris gratiam & charitatem suis animis inharentem ex eo tanquam capite deriuatam participantibus affirmant Christi merita & satisfactiones modo superiorius explicato esse tribuenda; non enim per ea dicunt, si-

A deles iustos formaliter effici, quamvis vt ait hic S. Doct. ad secundum puri hominis satisfactio efficaciam habeat à satisfactione Christi, & vt imperfecta in ea sustentetur, tanquam in absolutè perfecta; ita vt cuiuslibet hominis satisfactio, prout est membrum Christi, sit aequalis offense simpliciter, vt ait Caietanus; quoniam vt sic est satisfactionis mysticæ personæ ex capite Christo & ceteris fidelibus vt viuis eius membris constituta, cuius mysticum suppositum, cui totius huius corporis mystici tribuuntur actiones est Christus: Certum est autem actiones mystici suppositi sive corporis per caput exercitas membris aliquo modo tribui, vt patet de actionibus à Principe aut Duce vel Rectore factis; quæ Republicæ Ciuitati vel Communitati tribuuntur, sicut etiam membrorum actiones factæ, mouente capite mystico, non solum membrorum sed etiam capitis esse dicuntur; quod enim agunt milites mouente Duce, & ministri iubente Principe, dicitur Dux fecisse vel Principis.

Sed obseruandum est diligenter membra mystici corporis seu corpus ipsum duplicitē posse considerari: *Vno modo* quatenus membra seu corpus est capiti coniunctum, & ab eo vitam participat, non tamen vt caput ipsum includit, sed prout est ab eo distinctum secundum singulorum membrorum substantiam, officia & operationes:

C *Alio modo* possunt eadem membra sive corpus considerari non solum prout est capiti Christo coniunctum, sed quatenus simul cum eo unum integrum ac perfectum Ecclesiæ corpus constituit, sive quatenus corpus caput etiam includit. Si membra sive corporis hoc posteriori modo sumatur, dici verè & absolute potest corpus hoc mysticum non solum satisfactione per suum caput, sive ratione capitum ex toto rigore iustitiae, sed superabundasse & satisfactionem eius esse infinitam ob infinitam capitum dignitatem. Quod probatur: quia satisfactionis Christi condigna est & ex toto rigore iustitiae, nec eius valor immunitur ex eo, quod nostra similitudine illi coniungatur; igitur nostra similitudine cum illa est de toto rigore iustitiae. Et explicatur exemplis; nam eti si quilibet de concilio non habeat infallibilitatem in definiendis fidei veritatibus; quia tamē Sum. Pontifex, qui caput est Concilij illam habet, verè ac propriè dicimus Patres Concilij cum suo capite in definiendis fidei veritatibus errare non posse; & similiter licet exercitus vincat ob viñus militis vel Ducis prudentiam aut fortitudinem; dicitur tamen totus exercitus vincere; ergo simili ratione quamvis satisfactionis puri hominis iusti finita per se sumpta non sit de toto rigore iustitiae, si tamen accipiatur vt satisfactionis Christi coniuncta, unum habebit cum ea valorem, ac proinde verè dicetur eam ratio-

E ne satisfactionis Christi esse de rigore iustitiae: sicut etiam, cum dicimus Thesaurum satisfactionis Christi & Sanctorum esse infinitum, non significamus satisfactionem Sanctorum, etiam vt fundatam in satisfactione Christi, velut ab ea procedentem esse infinitam, sed infinitatem conuenire aggregato ex vtraque satisfactione propter viñus partis infinitatem, scilicet satisfactionis Christi. Sed hoc loquendi modo non attribuitur Christi satisfactionis membris eius formaliter & propriè, vt ab ipso sunt distincta, sed solum toti integro corpori membra simul & caput includenti sive supposito per caput. Si vero priori modo membra sumantur & corpus, dicendum est, satisfactiones membrorum Christi ex

Si ex coniunctione cum Christo capite morale quoddam sui valoris accipere complementum; adeo ut sic accepta sint ex toto rigore iustitiae, non tamen infinita ut supra diximus. Satisfactiones igitur & merita membrorum sive corporis hoc modo sumpti dici possunt satisfactiones & merita Christi, non absolute sed ratione complementi, quod eis ex unione membrorum cum capite, & satisfactionum membrorum cum satisfactione capitis quasi formaliter conuenit. Probatur autem sententia nostra sic explicata. Quia totum Ecclesiae corpus, quatenus est unum suum mystico capiti & supposito, quod est Christus, quasi propriam & connaturalem habet gratiam & charitatem; ergo Deo satisfacit ex toto rigore iustitiae pro peccatis, quatenus sunt offensa Dei; ergo etiam unumquodque membrum ut unum capiti satisfactione pro peccatis suis, quatenus sunt offensa Dei, ex toto rigore iustitiae. Antecedens probatur; quia licet valor satisfactionum mystici corporis, seu membrorum ex capitis dignitate & eius participatione dependeat; hoc ipso tamen quod fideles satisfactiones membra sunt unius corporis, cuius Christus caput est, quasi connaturalem ac propriam habent vitam gratia & volorem operum, quibus Deo satisfactione, sicut membris humani corporis vita, virtus & operis modus, seu perfectio est naturalis & suo modo propria, licet a capite sit dependens; igitur cum satisfactione homo ut membrum Christi, dici potest ex proprijs quodammodo satisfactione; propria namque membra reputantur ea, quae illi, ut membrum est, formaliter debita sunt, & quibus, dum membrum est carere, non potest. Fidelis enim sublata gratia & charitate, iam non est membrum corporis Christi viuum sed mortuum; igitur satisfactiones membrorum viventis separari non possunt a valore, quem habent ex unione cum capite per gratiam & charitatem. Prima vero consequentia probatur. Quia licet membrorum Ecclesiae satisfactiones per se sumptae sint insufficientes, addita tamē eis Christi satisfactione, debiti valoris accipiunt complementum quo ad hoc, ut dici possint & sint de toto rigore iustitiae. Additur autem membrorum satisfactionibus complementum ex satisfactione Christi hoc ipso, quod Deo satisfactione, ut Christi mystici capitis & suppositi corporis ecclesiae membra per gratiam, charitatem & auxilium ex eo deriuat: adeo ut sicut fideles, ut viua membra per gratiam & charitatem Christo capite & corporis Ecclesiae mystico supposito connectantur, ita satisfactiones singulorum membrorum Christi satisfactioni copulentur; & quemadmodum gratia, quae est animae vita spiritualis hoc ipso, quod hominem, cui per Christum infunditur, efficit membrum Christi Deo gratissimi, constituit hominem illum, cui donatur, Deo gratiorum quam si fuisset eidem sine Christo collata, ac proinde nec hominem illum constitueret membrum Christi, nec tamen est formaliter infinita, sed intra limites suos se continens moralem quandam accipit dignitatem, & vim constituendi specialiter hominem Deo gratum, scilicet ut membrum Christi; ita membrorum satisfactiones ex hoc, quod Christi satisfactioni sunt coniunctae, morale quoddam valoris accipiunt complementū: adeo ut pro culpa propria, quatenus est offensa Dei, quilibet homo ut Christi membrum vno contritionis actu Deo satisfaciat, non solum ad æqualitatem, sed etiam ex toto rigore iustitiae. Dixi autem pro culpa propria, quia nullus homo etiam ut membrum

Naz. in D. Thom. 3. Partem.

A Christi secundum legem Dei ordinariā proculpa alterius hominis satisfacit. Dixi, quatenus est offensa Dei; quia pro culpa propria, quatenus est malum hominis gratiae nitorem auferens & macula deformitatem inducens non satisfacit homo Deo per actum contritionis aut dilectionis, &c. sed tantum, quatenus est offensa Dei, ut supra Controversia quinta satis ostendimus. De peccata vero alia ratio est; nam peccata eterna peccato mortali debita in ipsa peccati remissione condonatur: pro peccata vero temporali satisfacit homo per singulos actus charitatis & penitentiae quo ad aliquam ipsius peccata partem; ita ut quilibet satisfactione pro illa, cui adaequatur, peccata parte Christi satisfactioni coniuncta modo iam dicto, sit de toto, rigore iustitiae. Secunda vero Conseq. principalis entimematis prob. Quia sicut se habet totum corpus Ecclesiae mysticum constas ex omnibus suis membris cum capite Christo, seu quatenus sunt capiti Christo coniuncta, ad actus omnes satisfactionis pro offensis in Deum commissis, ita se habet unumquodque eiusdem corporis membrum, ut Christo capiti coniunctum ad satisfactiones suas particulares pro suis offensis in Deum commissis: ergo si totū simul Ecclesiae corpus, ut capiti Christo coniunctum, pro culpis omnibus satisfacit ex toto rigore iustitiae, singula etiam eiusdem corporis membra pro singulis suis in Deum offensis Deo satisfacit C ex toto rigore iustitiae. Et Confirmatur ac explicatur vis eiusdem consequentiae; quia non ita dicitur totum Ecclesiae corpus pro culpis omnibus Deo satisfacere, quasi quodlibet membrum pro suis & alienis offensis satisfaciat; hoc enim falsum est, ut semper diximus, sed ita ut quodlibet pro suis tantum satisfaciat; sumptis vero simul omnibus membrorum satisfactionibus, prout vniuersali Christi satisfactioni sunt coniunctae, perfecti valoris ex ea complementum accipient, ut dici vere possint ac sint satisfactiones pro peccatis omnibus ex toto rigore iustitiae.

Prima CONCLUSIO. Opus puri hominis ex cœclusione gratia per Christum accepta procedens maiorem deducit, & habet ceteris paribus efficaciam ad merendum, & va- probata. lorem ad satisfaciendum, quam si ex gratia à Deo im- mediae recepta procederet. Hæc est contra Vas- quezium, & patet ex dictis.

Seconda CONCL. Si mystici corporis Eccle- sie membrum considerentur, quatenus simul cum Christo capite unum integrum & perfectum Ecclesiae cor- pus constituent, dici verè & absolutè potest corpus hoc mysticum per suum caput satisfactione ex toto rigore ius- fitiae & super abundasse, non ob eam tantum causam, quod Christus qui caput est mystici corporis, sufficien- ter, & de toto rigore iustitiae pro membris satisfice- rit, sed ea etiam ratione, quod membrorum satisfac- tiones Christi capitis satisfactioni coniunctae, & ut vna- na completa satisfactione cum ea consideratae perfectio- nem accipiunt; ita ut consideratae satisfactione ex parte Christi cum extensione secundum suæ virtutis participationem ad omnes & singulas membrorum satisfactiones à Christi satisfactione dependentes, dic- catur Christus tam secundum se, quam in membris suis satisfacere, mereri, ieiunare &c. consideratis ve- ro membrorum satisfactionibus, ut satisfactioni Christi coniunctis, dicantur membra sufficienter & ex toto rigore iustitiae satisfacere pro peccatis, quatenus sunt offensa Dei; sic enim quasi conse- queretur satisfactione Christi membris tributur, & ex parte membrorum se tenet, & cum eorum satisfactionibus computatur. Ab hac conclusione sic explicata nescio aliquem ex Theologis dis- sentire.

TERTIA CONCL. si considerentur mystici corporis Ecclesie membra sive corpus Ecclesie, ut capitulo coniunctum, & vt ab eo vitam gratia participans, non tamen ut caput ipsum includens, sed tanquam ab eo distinctum, dici potest, Christi satisfactio[n]es & merita esse satisfactio[n]es & merita membrorum seu corporis, non absolute sed ratione perfectionis & comple[ti]menti, quod habent ex unione cum perfectissimis Christi meritis & satisfactio[n]e.

ULTIMA CONCLUSIO. Cuiuslibet puri hominis satisfactio[n]is Christi satisfactio[n]is coniuncta modo, quo diximus in precedente conclusione, vere dici potest, & est ex toto rigore iustitia. Hæc est contra Suarez & Vasq. & patet ex dictis.

Argumenta

CONTRA primam conclus. argum. Vasq. in t. 2. disp. 114. c. 7. Aut nostrorum operum dignitas crevit ex eo, quod gratia nobis collata per Christum est maioris dignitatis, quam si à solo Deo fine Christo nobis donaretur, aut quia opera nostra reputantur esse opera Christi, quod simus membra illius, & veluti palmites ipsi tanquam viti per gratiam coniuncti, & ab eo influxum iugiter recipientes fructificemus: At neutrum horum potest esse causa, ut opera nostra vere crescant in dignitate & valore coram Deo; ergo. Probatur minor quo ad priorem partem: Quia tam habitualis gratia quam auxilium gratiae mouentis, quod datur per Christum, eiusdem naturæ omnino est, ac si daretur à Deo sine Christo: & quisquis oppositum afferit, nullo potest inniti solido fundamento. Altera verb pars minoris probatur: Quoniam opera dicuntur valorem, & dignitatem accipere à persona, à qua proxime procedunt, nō auté à persona, à qua prouenit gratia & auxilium, quod ab ipsa confertur: At opera nostra non alia ratione tribuuntur Christo tanquam capitii mystico, nisi quia ab eo accipimus gratiam, iustitiam & auxilia omnia, nequaque autem tanquam elienti illa; ergo non accipiunt dignitatem neque incrementum dignitatis à Christo, sed solum à persona eliente secundum dignitatem iustitiae & sanctitatis. Secundum probatur eadem pars: Quia alioquin sequetur, opera nostra esse infiniti valoris, eo quod dum procedunt à gratia Christi, ipsi Christo tanquam capitii tribuuntur, ac proinde mereri nobis multò magis gloriam atque adē infinitā, si infinita esse posset. Tertiū probatur: Quia sequeretur nos mereri alteri de condigno iustificationem. Probatur sequela; quia Christus condigne meruit hominibus remissionem peccatorum & iustificationem; quinimmò dicere must mereri de rigore iustitiae, hoc est secundum perfectam æqualitatem & abundē satis hæc omnia, sicut ipse Christus operibus ab ipso elicuisse meruit. **R**esp. ex prima causa simpliciter, ex secunda vero, vt explicatur in secunda nostra conclusione, crescere nostrorum operum operum dignitatem seu valorem coram Deo. **A**d argumentum contra priorem partem negatur consequentia; quanvis enim gratia & auxilium à Deo per Christum nobis influxum, sicut eiusdem naturæ; modum tamen quendam dignitatis & augmentum suæ perfectionis acquirunt ex hoc ipso, quod à Christo capite deriuantur in membra, quatenus ei coniunguntur, vt per se primò gratiam habent, merenti & satisfacienti; habere namque gratiam & charitatem vt membrum Christi, nonnullum dignitatis augmentum sive modum adiungit supra gratiam simpliciter à Deo receptam; hoc enim quod est esse membrum Christi, modus quidam est seu dignitas addita gratiae

A nobilissima, quæ præter communem effectum gratię, qui est reddere gratum Deo, habet etiam vt speciali modo Deo gratum reddat, nimurum vt Christi membrum: Certum est autem ex ceteris paribus eum esse Deo gratiore, qui gratiam habet vt Christi membrum, quam esset ille qui gratiam haberet à Deo non vt Christi membrum; quoniam esse membrum Christi Deo gratissimi ratio est particularis gratificandi, ac proinde qui sic habet gratiam, vim etiam habet ampliorem ad merendum & satisfacendum. **A**d probationes vero secunda partis minoris dico, eas non procedere contra nos qui non asserimus opera nostra valorem accipere ex dignitate personæ Christi; quia scilicet reputetur esse opera Christi, sed dicimus opera nostra operibus Christi coniuncta ex eis accipere complementum & efficaciam ad merendum & satisfaciendum maiorem, quam eis per se sumptis & à Christi meritis & satisfactio[n]e separatis conuenire, sicut etiam de gratia diximus per Christum accepta.

CONTRA secundam concl. produci potest argumentum Vasq. quod obiicit Cai. & Hosio afferentibus, dici posse merer ego, iam non ego, meretur vero in me Christus, &c. Quia durior videtur modus ille loquendi. Nam licet Christus operetur in nobis merita nostra, non sola nostra virtute, sed sua præcipue; tamen cum ipse etiam habeat meritum, & suis operibus proprijs mereri dicatur, cum dicimus: meretur vero in me Christus, videmur nullum aliud meritum nobis concedere, quam meritum elicatum à Christo, quasi per imputationem nobis applicetur, quod valde absurdum est. Cum vero dicimus, Christum in nobis loqui eo quod moueat linguam nostram, nihil absurdum ex hoc modo loquendi sequi videtur, nam & Christus & Deus ipse in scriptura dicitur loqui per nos, tanquam per interpres, & ita loqui in nobis non denotat nos non habere loqulam, sed solum significat, nos ad eam per Christum & per Deum excitari. **R**efpondetur propositionem illam & similares acceptas in sensu nostræ secundæ conclusionis illis planissimo nullam pra se ferre dubitamus, sed suavitatem catholicæ doctrinæ valde consonam; nam considerata satisfactio[n]e ex parte membra satisfacientis, dici potest, merebor ego; sed, quia satisfactio, vt ex hoc membro etiam gratia informato procedit, imperfecta est & complementum accipit ex satisfactio[n]e Christi perfectissima, quæ ab ipso elicita seu facta vt capite sua virtutis extensio procedit in membra, quæ ad opera meritoria mouet & eis valorem confert, ideo congruè subditur, iam non ego, meretur vero in me Christus; vt scilicet totum præcipue capiti meritum tribuatur, quod operi conuenit huius membra, non ex se sed ex motione capitii & meritorum eius valore deriuatum. Vel dicas, satisfactio[n]e membra copleri ex hoc, quod operatio membra est in Christo existens, tanquam in supposito.

CONTRA ultimam concl. argumenta-
tum Suarez obiicit. Quia nos vt Christi membra non possimus Deo satisfacere neque pro culpa mortali, neque pro culpa veniali; ergo. Antecedens quo ad primam partem probatur. Quia homo non satisfacit pro culpa mortali vt viuum Christi membrum; ergo non potest vello modo satisfacere de condigno. **Q**uo ad alteram vero partem probatur. Quia satisfac-

Quæstio Prima.

Conf. Cito pro veniali procedens ab homine iusto ex se non est de rigore iustitiae; ergo neque per relationem ad Christum, & imputationem extrinsecam potest dici de rigore iustitiae, neque habere maiorem condignitatem, quam habeat ut est à proximo operante: *Confr.* Si per illam mysticam coniunctionem propria perfectio satisfactionis Christi, quæ est rigor iustitiae, membro Christi etiam viuo tribui potest, pari ratione posset dici, membrum Christi infinitè satisfacere, & una gutta sanguinis Martyris ut membra Christi possit dici infiniti valoris, sicut una gutta sanguinis Christi, quod tamen concedere absurdissimum est. Sequela probatur; quia non est minus proprium Dei hominis de rigore iustitiae satisfacere, quam infinitè; ergo. *Resp.* falsum esse antecedens quo ad utramque partem. Ad probationem prime partis negatur antecedens; ut enim in *quint a Controv.* diximus, homo per gratiam à Deo receptam satisfacit pro culpa mortalí, quantum est offensa Dei. Ad proba. *secunda pars* dico, nos non afferre satisfactionem puri hominis per extrinsecam imputationem esse derigere iustitiae, sed ob eam causam, quia nimur purus homo satisfacit, ut membrum Christi, cui scilicet puro homini, ut est membrum Christi formaliter, gratia est quasi naturalis & propria, ut antè diximus. Ad probationem ergo, omissa illa particula, per imputationem extrinsecam, negatur antecedens. *Ad conf.* negatur illatio. Ad eius probationem negatur assumptum, si sermo sit de Christo ut est caput contra membra illi per gratiam unita distinctum; quia licet satisfacere de toto rigore iustitiae per se primò conueniat Christo, conuenit tamen etiam eius membris, ut eius formaliter membra sunt per se secundum, & idèo non est illi proprium quarto modo. Si verò sermo sit de Christo, prout atque mysticum suppositum mystici corporis, admissò antecedente, negatur consequentia; quia mysticum illud suppositum ratione capit, id est satisfactione à capite elicita satisfacit infinitè, satisfactionibus vero membrorum, id est à membris elicitis finitè satisfacit, & tamen tam suppositum ipsum, quam eius membra ut illi coniuncta satisfaciunt de toto rigore iustitiae.

OCTAVA CONTROVERSTIA.

An purus homo per exclusionem etiam auxiliū diuine gratiae potentia Dei absoluta potuerit per opera ordinis naturalis satisfacere ex imperfecta iustitia pro culpa totius humani generis?

DIFFICULTATEM hanc proponit Aluanus in ultimā sua disp. ad hunc articulum, & breuiter eam ac eruditè definit, opinionem sequens negantem, ut magis probabilem. Eam itaque disputationem vide, si lubet; nihil enim ei nobis addendum occurrit.

ARTICVLVS III.

Vtrum si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

3. dñs. 1. q.

1. 4. 3. Et. 4. d. 43. a. 2. q. 1. 2. Et. re **A**d tertium sic proceditur. Videtur, quod si homo non peccasset, nihilominus Deus incarnatus fuisset. Manente enim causa, manet ef-

Articulus Tertius.

99

*A*fectus. Sed, sicut Augusti, dicit 13. de Trinit. alia rig. 29 art. multa sunt cogitanda in Christi Incarnatione preter absolutionem à peccato, de quibus dictum est. Ergo etiam si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

*P*reterea, Ad omnipotentiam diuina virtutis pertinet, ut opera sua perficiat, & se manifestet per aliquem infinitum effectum. Sed nulla pura creatura potest dici infinitus effectus, cum sit finita per suam essentiam, In solo autem opere Incarnationis videtur principi manifestari infinitus effectus diuina potentie (per quam in infinitum diuina contingit, inquantum factum est, quod homo esset Deus) in quo etiam opere maxime videtur perfici uniuersum, per hoc quod ultima creature, scilicet homo primo principio coniungitur, scilicet Deo. Ergo etiam si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

*P*reterea, Humana natura per peccatum non est facta capax gratiae. Sed post peccatum capax est gratia uniovis qua est maxima gratia. Ergo si homo non peccasset, humana natura huius gratiae capax fuisset. Neque Deus substraxisset humanae naturae bonum, cuius capax erat. Ergo si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

*P*reterea, Prædestinatio Dei est aeterna. Sed dicitur Roman. 1. de Christo, Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute. Ergo etiam ante peccatum necessarium erat filium Dei incarnationi ad hoc, quod Dei prædestinatio impleretur.

*P*reterea, Incarnationis mysterium est primo homini revelatum: ut patet per hoc, quod dixit, Hoc nunc os ex ossibus meis, &c. quod apostolus dicit esse magnum sacramentum in Christo, & in Ecclesiæ: ut patet Ephes. 5. Sed homo non potuit esse præfus sibi causus, eadem ratione quae nec Angelus: ut August. probat super Gen. ad litteram. Ergo etiam si homo non peccasset, Deus incarnatus fuisset.

Sed contra est, quod August. dicit in lib. de verbis Lib. 11. ca.

Dominis, expoenens illud, quod habetur Luc. 19. Venit 18. eo. 3.

filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat.

Ergo si homo non peccasset, Filius hominis non venisset.

Et 1. ad Timoth. primo, super illud verbum, Christus Ser. 36. & venit in hunc mundum, ut peccatores saluos faceret, de ver. post fer. 8. dicit glossa, Nulla causa veniendi fuit Christo 10. 10. domino, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est medicina causa.

Repondeo dicendum, quod aliqui circa hoc diver- Aug. fer. 9. simode opinantur. Quidam enim dicunt, quod eti- de ver. ap. an si homo non peccasset, Dei filius incarnatus fu- tom. 10. isset.

Alij vero contrariant afferunt. Quorum affer- tationi magis assentiendum videtur. Ea enim quæ ex sola Dei voluntate prouenient supra omne debitum creature, nobis innoscere non possunt, ni- si quatenus in sacra Scriptura traduntur, per quam diuina voluntas nobis innoscit. Unde cum in sacra Scriptura ubique Incarnationis ratio ex peccato primi hominis assignetur, conuenientius dicitur Incarnationis opus ordinatum esse à Deo in remedium contra peccatum, ita quod peccato non existente Incarnatio non fuisset: quanvis potentia Dei ad hoc non limitetur, potuisset enim etiam peccato non existente Deus incarnari.

Ad primum ergo dicendum, quod omnes a- Ar. 1. & pre- lis causa, quæ sunt assignatae, pertinent ad re- ced. medium peccati. Si enim homo non peccasset,